

DISSERTATIO ACADEMICA
DE
CONSENSU
UTILIS ET HONESTI,

QUAM

CONS. AMPL. SEN. PHILOS. IN REG. ACAD. ABOËNSI,
PRÆSIDE

Mag. HENRICO GABRIELE
PORTHAN,

*Eloqu. Professore Reg. & Ord. Equ. Ord. Reg. de Stella
Polari, Reg. Acad. Litt. Human. Hist. & Antiquitt.
Reg. Societ. Scient. Upsal. &c. Socio,*

PRO LAUREA

PUBLICÆ EXAMINANDAM PROPONIT

CAROLUS ÅSTRÔM,

TAVASTENSIS,

In Auditorio Anatomico die XXIX. Maji MDCCCIII

Horis p. m. Confuetis.

ABOÆ, TYPIS FRENCKELLIANIS.

21

KONGL. MAJ:TS
TROTJENARE OCH JUSTITIÆ RÅDMAN I ÅBO,
ÅDEL OCH HÖGAKTAD

HERR ABR. ATT. OTTMANN.

För tacksamma sinnen blifver det alltid en angenäm skyldighet, at emott
bevista välgärningar yttra sin erkänsla; men en förebräelse, at med still-
latigande gå dem förbi.

Tre år äro snart förflutne, sedan värden om Herr Rådmannens tren-
ne Söners undervisning blef mig anförtrödd. Den godhet jag under
denna tiden erfarit, gör at jag med glädje nyttjar detta tillfälle at
derföre offentligen ådagalägga min tacksamhet. Som min förmåga ej
svarar emot viljan, at i sjelfva verket bevisa den samma; så tar jag
mig åtminstone den friheten at ödmjukeligen tillägna Herr Rådmannen
desa blad, för at tillika åga tillfälle förfåkra om den beständiga högakt-
ning, med hvilken jag, under trogen önskan af all sällhet, skall intill
mitt yttersta framhärda

Ådle och Högaktade Herr Rådmannens

Ödmjuka Tjänare
CARL ÅSTRÖM.

§. I.

Omnī ævo homines, vel tantillum exculti, discrimen interesse inter *Utile* (quod ad comoda sua quocunque modo promovenda pertineret) & *Honestum* (quod communibus de recto, justo, probò, æquo, benigno, magnanimo, decoro notionibus, ad actiones humanas applicatis, responderet) viderunt, ac hujus præ illo dignitatem, debitamque ejus studiosis laudem, præ illorum aviditate qui ad suum lucrum omnia referrent, agnoverunt. Cujus rei indicia vel lingvæ gentium exhibent, in quibus, licet diversissimis, utrumque tamen genus suis plerumque vocabulis significatur, quibus vel approbationis, fidei atque laudis, vel offensionis atque contemptus notio adjuncta simul deprehenditur. Mature autem exstiterunt philosophi, qui inter utrumque genus, ubi res accuratius expenderetur & altius repetetur, veram tamen haud esse, ut vulgo videbatur, pugnam docerent; sed utrumque in *verum* & *opinatum* distinguentes, verum utile simul esse honestum, vereque honestum semper utile, contenderent. Hi non modo ad consensum Naturæ provocarunt, quæ cum utriusque generis fons esset, non posset sibi
A ipsi

ipſi eſſe contraria; ſed etiam utroque genere confe-
rendo oſtendere conati ſunt, præcepta utriusque, ri-
te explicata, ad eandem ducere metam: ac omnem
qua ſcindi viderentur diſſenſionem, ex errore homi-
num & temeritate oriri. Hanc doctrinam ſummo
inprimis ſtudio urſiſſe *Socratem* conſtat: cujus ſen-
tentia adſtipulatus *CICERO*, "*Graviſſime*, inquit, &
"*veriſſime defenditur, nunquam æquitatem ab utilitate pos-*
"*ſe ſejungi*": & quicquid æquum juſtumque eſſet, id
"etiam honeſtum: viciffimque, quicquid eſſet hone-
ſtum, id juſtum etiam atque æquum fore (a)." Li-
cet itaque, qui vitæ ac morum præcepta tradentes,
alii ab utilitate (ut olim *Epicurea* Schola, nec illa
hodie aſſeculis hac in parte carens magni nominis,
magis minusve ad ſuam rationem accedentibus), alii
ab honeſtate (ut olim *Stoici* inprimis, neque illi re-
centiſſimo etiam tempore doctiſſimis deſtituti adſti-
pulatoribus) ea repeti jubent, maximo a ſe invicem
diſtante intervallo, primo videantur intuitu; quin ta-
men, ſi qua par eſt moderatione & ſapientia rationi
ſuæ inſiſtant (b), facile in concordiam redigi pos-
ſint,

a) *De Finibus Bonor. & Malor.* L. III. C. 21 Cfr. *EJUSD.*
DE OFFICIIS Libri II. C. 3., & L. III. C. 3 ſqq. atque Ob-
ſervationes (*Nummerkungen*) quas hujus Libri interpreta-
tioni Germanicæ ad C. 5) adjunxit GARVE.

b) Ut itaque ab una parte Fanatici & ab horum ſcitis non
multum abludentes Philoſophi, qui præſentis vitæ com-

sint, non dubitamus. Qua de re nonnullas nostras meditationes, æquo L. B. iudicio in sequentibus subijciemus.

§. II.

Qvi igitur ab Utilitatis (Felicitatis vel Perfectionis) suæ promovendæ principio (ab Amore Sui) (c), profecti, vitæ morumque principia explicare instituerunt, primum ad Historiæ testimonia provocant, quibus confirmetur, & sensim apud diversas gentes, pro crescente apud illas culturæ luce, atque rerum

A 2

ad

modorum, aut omnis adeo humanæ felicitatis, in morum præceptis tradendis nullam omnino habendam esse rationem urgent, in censum venire hic non possunt: ita ab altera parte non modo homines perditī ac vitiorum servi, qvi cupiditatibus quibusvis frena laxantes cæco impetu in perniciem suam ruunt, sed etiam qvi in quovis capiēdo consilio & quovis factō luscipiēdo nonnisi suam directē spectant utilitatem & ad eam solam omnia referunt, nec illi hoc loco respici debent; utpote qvi Moralis Disciplinæ auctoritatem omnino detrectant.

- c) Facile patet, diversis his adoptandis verborum formulis; eandem tamen rem vere spectari. *Amor sui* ad *Felicitatem* persequendam homines impellit, ad quam attingendam quod quacunque ratione conferre putamus, illud vocamus *Utile*. *Perfectio* vero (qvo vocabulo Wolfiana Schola maxime delectabatur) sive status nostri, sive dotium nostrarum, etiam illa ad felicitatem nostram (sine illa haud obtinendam) promovendam & prodest & tendit.

ad vitæ usus adhibitarum copia, plura adoptata fuisse moralia axiomata, & quasi pæmoeria hujus doctrinæ sic dilatata (d). Deinde observant, & rationis usum & experientiam non potuisse non cuique certas paullatim commendare & inculcare actiones, cum respectu sui ipsius; (providentiam, temperantiam, diligentiam &c.) tum aliorum hominum, quibuscum sibi vivendum esset, quorumque ope & benivolentia carere non possent, (justitiam, fidem, beneficentiam, mansuetudinem &c.), iisque contrarias dissuadere & damnare; aliasque sic sibi suscipiendas, ali-

d) Hinc non modo a Physicis rebus & corporis viribus pleraque virtutum nomina traducta, atque ad animi ornamenta significanda applicata esse reperiuntur; sed illa etiam officia, illæ virtutes, hominum atque gentium primo adverterunt animos, admirationem excitarunt laudesque meruerunt, quæ pro situ atque usu temporum maxime erant necessariae atque beneficæ. Unde primum Fortitudinem & Prudentiam, tum Justitiam (erga socios & cives) Hospitalitatem & Liberalitatem, tandem Gratitude, Clementiam, Humanitatem &c. publicam meruisse attentionem atque venerationem reperimus. Hinc omnem officii communionem primum nonnisi inter ejusdem familiæ, nationis atque civitatis homines locum habuisse (atque etiamnum in multis gentibus barbaris habere) novimus: *Peregrinus* & *Hostis* (in quem nihil fere non liceret) Romanis synonyma olim erant; *Piraticam* exercere, naufragium passos exspoliare &c., adeoque peregrinos quosvis instar hostium tractare, omnibus fere populis vetustis, solenne fuit. Et sic porro,

alias fugiendas præscribere: unde *Prudentiæ* quædam primo enata fuit disciplina (*e*), certis quibusdam comprehensa regulis, ad maiorem maioremque sensim universalitatem & constantiam evectis. Cumque porro homines mature deprehenderent, ab iis regulis sequendis sine maximo damno non facile discedi; plerumque autem hominum cæcitatem (qui præsentium specie delusi, ac cupiditatum inprimis capti illecebris vique sollicitati, ad futura, longe licet majoris sæpe momenti non attenderent) ad eas negligendas esse reperirent proniorem: in earum regularum stabilienda auctoritate, & inculcanda sanctitate, promptoque & plenissimo illis comparando obsequio, arcem humanæ salutis & felicitatis positam esse, facile viderunt (*f*).

A 3

que

e Itaque *Epicurus* (apud *DIOPENEM LAËRTIUM* L. X.) *Prudentiam* cum *Honestate* & *Iustitia* diligenter conjungit; inter cujus *Ratas Sententias* Quinta habet: "Non potest jucunde vivi, nili prudenter, & honeste & juste vivatur: nec prudenter & honeste ac juste vivitur, nili jucunde." Et in *Epistola ad Menoecum* scribit: "Ex Philosophiæ bonis *Prudentia* antecellit, ex qua reliquæ virtutes omnes oriuntur." Cfr. quæ disputat *GARVE* l. c.

f Unde & actionis cujusque ad privatam utilitatem exigendæ consilium studiumque (in infinitis erroribus & cupiditatum præligiis obnoxium) & exceptionem quamcunque a generali regula permittendi audacia (cum per se periculosa, tum quod habitum, venerationem & obsequium vir-

que consilia & actiones suas religiose conformarent, eos fide, favore, studio prosequerentur. Hinc vulgari commendatione, proverbii communiter adoptatis, tandemque disciplinæ scitis consecratae, a puero cuique familiares (Educationis imprimis diligentis beneficio) factæ, & venerandæ visæ, vitæ normam inviolabilem hominibus obtulerunt, moribusque præsidium, cupiditatum vi & privati lucri illicitis vincendis par atque efficax exhibuerunt; quod licet ab utilitatis ratione primo natum (g), more tamen mentis humanæ solenni, approbationem suam a fine ad media transferentis (h), ortum suum vulgares celans oculos (i), alius plane ab illo genere familiæ atque profapiæ esse videretur.

§. III.

virtutis infringit, perniciosissima) vehementer haberi semper debent suspecta atque inconsulta. Cfr. SEARCH (TUCKER) *Light of Nature* Vol. I. Ch. XXVII. §. 8. Ch. XXVIII. §. 4. Ch. XXIX. §. 4 & 5, 11 & 12.

g) Urde HORATIO (nonnisi subdubitanter tamen illam rationem proponenti) *Utilitas audit Justi prope mater & æqui* (*Serm.* L. I. Sat. III. v. 98.)

b) De quo more mentis humanæ præclare agit SEARCH l.c. Ch. XVIII. Cfr. Ch. XXII, §. 7 & 9.

i) Philosophorum demum aliqui, postquam in origines idearum nostrarum de honestate atque virtute inquirere coeperunt, eas in utilitatis ratione primum suum agnoscere fundamentum, statuerunt; innatis principiis, aut Divinæ

§. III.

Sed adhæret tamen huic rationi illud vitii, quod ubi ad fundamenta sua diligentius rimanda accedimus, non modo hominem quemque se ipsum tanquam metam summam officiorum suorum spectare docet, cui itaque in casu collisionis, ubi salus nostra ultima agitur, quæcunque aliorum quorumcunque jura cedere debeant (k); sed etiam facile non sit eorum hominum gentiumque jura asferere atque in tuto collocare, cum quibus nullum nobis vitæ commercium intercedit, atque a quibus igitur neque dam-

ni

auctoritati &c. eas deberi, vulgus hominum existimavit. Fido prætera, hic uti in aliis rebus, nisi experientiæ testimonio homines didicerunt, atque ex communis naturæ, communium necessitatum & communium studiorum agnoscenda facile ratione, ad jurium & officiorum communionem concludere mature noverunt.

k) Ab injuriis abstinere *Epicurus* hanc solam ob causam jubet, quod periculum semper est, ne, quantacunque cautione adhibita, ad Magistratus tamen cognitionem veniant, adeoque poenam attrahant (vid. apud *DIAGENEM* l. c. *Rat. Sent.* XXXVII, & XXXVIII). In quo neque omne illud causæ suæ præsidium comparare noverat, quod illi præbuit *SEARCH* (l. l. c. c.); cujus in illa defendenda acumini æquiparari nullo modo possunt inanes plerumque *HELVETII* declamationes, (*De l'Esprit*, Disc. II. & III.), Historiolis hinc inde corrasis (sublestæ sæpe fidei) & fallacibus ratiunculis stipatæ. Cfr. etiam *GARVE* l. c.

ni aliquid metuere, neque commodi quid sperare queamus? (l). Deinde contendunt viri sagacissimi (m), ægre posse rationi severæ atque accuratæ plene probari, privata nostra commoda a publicæ utilitatis ratione ita semper, sine omni exceptione, unice pendere, ut huic constantissime ipsius felicitatis nostræ promovendæ causa, litare debeamus; v. g. cum officio nostro sine vitæ iactura satisfacere non possumus (n). Respondere quidem ad hanc licet objectionem: paucissimas, quibus hic locum concedere queas exceptio-

l Itaque *Epicurus* expresse (l. c.) neque suæ certe rationi non-convenienter (Rat. Sentent. XXXV.): "Quæ animantes foedere jungi non poterant, ut neque lædant invicem neque lædantur; erga eas nec jus ullum, nec injuria est. *Eadem est in gentibus ratio*, quæ aut nolunt aut nequeunt ita foederari, ut neque lædant invicem neque lædantur." Quibus strenuus suus fidenter concinit factus HELVETIUS l. c. Disc. II. Ch. XXV. & Disc. III. Ch. IV. Cui (humanissimo Philosopho!) neque barbara crudelitas, quam in Nigritas exercent Europæi, neque bella exteris gentibus nullo nobiscum foedere junctis temere illata, injusta videntur!

m) Cfr. GARVE ad *Ciceronis* Lib. III. *de Off.* C. 5, & SEARCH l. c. Ch. XXXVI.

n) Mirum est, si, quod *DIODEGENES* (l. c. N:o XXVI.) dicit, verum putes, *Epicurum* (suæ profecto rationi contrarie, an serio?) statuisse, *Sapientem pro amico quandoque moriturum*. Quomodo enim hoc sibi (nisi affectu fortassis vehementissimo abrepto?) *jucundum* videri poterit?

ptiones, regulæ ipsius veritatem non tollere; eaqve
 quæ pro habitu virtutis illæso servando (ut certum
 ei compararetur ac conservaretur imperium, ad fe-
 licitatem nostram tuendam valde necessarium) supra
 monuimus, quæcunque ab ejus regulis aberrationem
 vehementer dissvadere. Sed num tamen
 omni ubiqve dubitationi aditum præcludant, vi-
 deri quibusdam minus certum qveat atqve explo-
 ratum?

§. IV.

Suppetit vero ratio sollicitudinem hanc penitus
 tollendi atqve superandi, ubi Numen Optimum at-
 qve Perfectissimum, totum hunc mundum hominum-
 que genus creasse agnoscimus, communem omnium
 nostrum felicitatem spectasse, hujus nobis singulis
 curam, ut Rectorem, Dominum atqve Parentem o-
 mnium, injunxisse, neque velle, ut unus alterius
 damno aut impendio sua promovere commoda con-
 tur. Sic nunquam salus privata, nisi cum publica
 illa conjuncta, locum habere potest; nullam vel co-
 gitare licet inter verum utile atqve honestum pu-
 gnam; perfectissimus inter jura, officia & vera ho-
 minum quorumcunque commoda consensus obtine-
 bit (o). Cui porro rationi confirmandæ, & quasi

B

col-

o) Cfr. I. c. GARVE, & SEARCH Vol. II. Ch. XXXI, u-
 bi hic inter alia, apparere ex diligenti rerum perscruta-

collustrandæ, omnibusque evellendis scrupulis, doctrina de Immortalitate animorum atque vita post hanc altera imminente, imprimis inservit, in qua poenarum ac præmiorum, beatitudinis & miseriæ distributio atque fors, meritis hominum, animi cujusque indoli & virtutum vitiorumque habitibus sit attemperanda. Ea adoptata Philosophia (Religionis sensu adjuta), quæ tam lætam affundit rebus humanis lucem (ænigmatis cujusdam specie alioquin mentes nostras torquentibus), quæ dignitatem naturæ nostræ vindicat, atque pro inani somnio, vitam nostram esse rem veram, solido nixam fundamento, demonstrat; Utilitatis & Honestatis tam arctum esse nexum atque cognationem apparet, ut, illa vere quæsitæ & reperta, neque hæc abesse possit, aut ejus rationem ullo lædere modo liceat.

§. V.

Neque qui ab Honesto appetendo atque urgendo profecti, vitæ sapienter instituendæ rationem per-

se-

tionem docet: "That the properties of bodies, the powers of animals, the talents of men, and all other provisions, are made with regard to the whole; that the good of each particular depends upon the good of all; and whoever adds to the happiness of another, adds thereby to his own. From hence it follows, that honesty is the best policy, and an unreserved attachment to the public benefit, the surest road to self-interest."

sequuntur, metam veræ felicitatis atque beatitudinis promovendæ simul possunt non attingere. Quum enim Rationis dictatis parent, a naturæ consiliis nunquam discedunt, sibi semper consentiunt, omne fugiunt vanum & fucosum, debitam animi atque corporis sui curam gerunt, res suas gnaviter agunt, cupiditatibus suis dominantur, easque rationis imperio subjiciunt, Prudentiæ atque Temperantiæ legibus obsequuntur, Justitiæ, Humanitatis, Beneficentiæ &c. officia in alios homines observant; quomodo a via felicitatis, in quantum quidem a suo pendet consilio atque opera, aberrabunt? Qvin sapientia, tranquillitas animi, mens generosa atque benigna, quæ ab Honestate pendent, utilissimis rebus annumerari debeant, dubitare nemo potest. Illa hominem & aliis jucundiorum & ad res gerendas aptiorem reddit, animum ejus contra iratioris fortunæ impetus munit, patientiorem, constantiorem & fortiores eum efficit. Ad illas igitur observandas regulas, quas quasi arcem tueri veræ utilitatis atque felicitatis supra docuimus, recta ducit. Unde Cicerone teste (p), "*Socrates* exsecrari solitus est eos, qui primum hæc (honestatem & utilitatem) natura coherencia, opinione distraxisent." Quam ille sententiam toto Libro III. de Officiis suo modo diligenter vindicat, ornat atque confirmat.

p) *De Officiis* L. III. C. 3.

§. VI.

Hinc facile intelligitur, illam quæ inter Philosophos, qui quidem hoc nomine digni sunt, agitur de principio moralitatis controversiam, ubi ita explicatur, quomodo illam hodie quidem a plerisque moderatioribus utriusque rationis Patronis explicari videmus, Moralitati (h. e. doctrinæ de justo & injusto, honesto atque turpi, virtute atque vitiis) nequaquam adeo esse periculofam, ac quæri multi solent, qui recentissimis his temporibus Honestatis patrocinium præ ceteris suscepisse videri volunt: quibus solenne est, adversariis suis (quos contemnimus Eudæmonistas vocant, utpote qui ex felicitatis studio, & amore sui, officiorum rationem repetant) tanquam veræ virtutis hostibus invidiam movere, & Doctrinæ Moralis penitus corruptæ crimen magno strepitu iis obvertere. Quæ quidem re illis injuriam fieri gravissimam atque apertissimam, facile est offendere. Clamatores hos si audias, ipsi demum Morum Doctrinæ, tanquam ex coelo delapsæ (q), veram

Ad Veterum Philosophorum, maxime Stoicorum, similes conatus atque opiniones, quas vel ex doctissimis CICERONIS *de Finibus Bonorum & Malorum* Libris discere facile est, nonnulli parum attendentes, vetustissima scia, sæpe alio atque alio habitu propolita, atque subinde in scenam reducta, pro novis venditata inventis, Divini instar muneris nobis offerunt, atque magna verborum pom-

nam dignamque dederunt formam atque habitum, quo induta, miracula brevi editura est prorsus insignia, cultiores saltem Europæ gentes, si non totum genus humanum, reformatura, emendatura & in honestissimam (felicissimam appellari severe prohibent) conditionem perductura. Cui quidem spei hætenus adeo non fuit satisfactum, ut ne in mores ipsorum quidem horum Sapientum sanandos, atque humanitate temperandos, satis efficacem, celebrata tantopere nova hæc sapientia, vim semper exercere valuerit. Utrum vero amplexus fueris principium, maxime ubi Religionis adjunxeris subsidium, ad eadem te ducet axiomata, eadem commendabit morum præcepta. Sapientia ipsa Divina, Bonitas atque Sanctitas, pignori nobis est certissimo, Honestatis & Virtutis postulata a felicitatis nostræ illis discrepare haud posse. Quod ultimum tamen momentum, animum nostrum ad præcepta Legis, per rationem nobis promulgatæ, observanda determinans, in amore nostri quærendum est; id ex ipsa naturæ nostræ indole pendet: quæ talis est, ut ad nihil unquam voluntas nostra sese applicare possit, nisi quod sibi bonum, naturæ suæ ac-

B 3

com-

pa ornant. Alii sanctissimi Servatoris ipsius (qui humanam rectius perspexit naturam, quam ut ei repugnantia inculcaret placita) doctrinam, ne Kantiana videlicet inferior sit, magno molimine liculentissimisque suis dictis vim interre apertam non dubitantes, oborto quasi collo in consensum cum sua ratione pertrahere laborant.

commodatum, suis rationibus conducibile, indeqve desiderabile ac appetendum videatur. Ut *verum* apparere debet Intellectui, quod suum assensum pariat; ita *bonum*, quod voluntatem etiam moveat (r). Quamdiu nonnisi ut *verum*, sibi consentiens, in se perfectum, aliquid consideratur; tamdiu Intellectus tantum iudicio atqve approbationi obijcitur: ad nos demum relatum, effectusqve suo in nos simul cogitato, ad Voluntatis forum pertinet. Coniuncta utraqve ratio vim in animum exercet præcipuam (f). Neqve postulat Deus,

r) Ut ad morem novæ Philosophiæ pertinet, veritates etiam firmissimas, & inviolabili communis sensus præsidio munitas sollicitare; ita censorum illorum qui *Ephemeredibus Literariis Jenensibus* (Allgem. Litteratur-Zeitung) symbolas suas conferunt, unus (A. 1200 N:o 273 p. 699) urget, *vulgarem esse errorem, homines appetere id quod jucundum est* (bonum tibi videtur), & *injucundum* (malum *aversari, ut tale.* "Umgekehrt, addit, *muß man vielmehr sagen: das Begehrte, als solches, ist eben darum angenehm, und das Verabscheute ist darum unangenehm, weil es verabscheut wird.*" Lepidum vero caput! Cur igitur alterum appetimus, eaqve re nobis jucundum reddimus, alterum autem averfamur, atqve sic invisum nobis facimus?

(f) Inde *Obligationis, Juris, Officii* vis proficiscitur; quarum rerum tum demum perfectus vigor atqve efficacissimus sensus enascitur, cum Summi Numinis, Auctoris nostri, Legislatoris atqve Domini, auctoritas ad internam honesti utilisqve rationem accedit.

us, ut aliter quam secundum naturæ nostræ leges agamus. Vanis subtilitatibus admiscendis simplex hæc ratio magis turbatur quam explanatur (t). *Redi* & *Pulchri* vocibus in hac doctrina ad ambiguitatem pariendam abuti homines haud raro videas; quæ vel rem indicant soli Intellectui dijudicandam (u), vel Voluntati simul afficiendæ idoneam, quatenus nempe

) Ratio tantopere commendata, ope novorum terminorum novarum definitionum, novarum significationum vocibus vulgaribus additarum, arbitrariorum sententiarum, decretorum, postulatum &c., obscurissimo orationis habitu (in tormentum ingeniorum) propositorum, rem communi sensui familiarissimam implicandi, nobis sane æque parum jucunda ac lucida visa fuit. Ac cur celebrati adeo vehementer Principii, quod vocant, Formalis, vis agnoscat, inde nobis pendere id quoque videtur, quod salus generis nostri oppido postulet, ut secundum alias leges vel regulas neque nos agamus, quam quæ cuique alii, atque toti adeo generi humano, regularum legumque loco utiliter inservire possint?

æ) Quatenus sibi consentiat, corrupti vel absurdi nihil involvat, ad finem intentum ducat &c. Cum instar *Honesti* spectatur, simul ejus cum natura humana conformitas, illique conveniens dignitas, magnitudo, benignitas &c. veritatis ideæ adjungitur. In *pulcro* partium omnium consensus, aptitudo, symmetria, atque ad unum effectum pariendum quasi conspiratio, &c. animadvertitur: quod agendi conatum in spectante, nisi quatenus in hoc cupiditatem in suam illud possessionem vindicandi exciet, non parit.

pe voluptatem aliquam aut fructum nobis promittit. In principiis autem Moralitatis constituendis, de rebus quæstio est, in quibus vel appetendis vel fugiendis Voluntas versari debeat, idque agitur, ut regulæ ei offerantur, ad quas conatus suos conformet, vitiumque exercitationem naturæ suæ indoli convenienter dirigat. Voluntati igitur hominis vitio vertere, quod repræsentatione boni (rei sibi bonæ) determinetur, atque ad ejus perfectionem requirere, ut fine ullo ad suum statum, suam voluptatem suamque felicitatem respectu, aliquid vel appetat vel aversetur, nonne est naturæ rerum repugnare, res diversas miscere, & turbis inanibus literas vexare?
